

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 907094/2

בבית הדין הרבני האזורי ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב שלמה שטסמן – אב"ד

בעניין: עיזבון פלוני

המבקש: אלמוני (ע"י ב"כ עו"ד מנחם כהן)

הנדון: דחיית בקשה לתיקון צו ירושה ורישום יורשי יורשו של המנוח כיורשי המנוח

החלטה

לפנינו בקשתו של המבקש ולפיה יתוקן צו הירושה של המנוח [פלוני].

לבקשה צורף צו הירושה שנתן הרכב קודם של בית הדין בעניין עיזבונו של המנוח – גם הוא "צו מתוקן" – והמבקש מבקש תיקון נוסף של הצו, עקב פטירת מר [מ'] שהיה אחד מיורשי המנוח ושנפטרו לאחר מתן הצו ושניתן בעניינו צו ירושה [לטובת אלמוני ואחרים] בבית הדין הרבני האזורי תל אביב יפו.

דינה של הבקשה להידחות.

פטירתו של יורש אינה עילה לשינוי רטרואקטיבי של צו הירושה שניתן בעניינו של המוריש ועזבונו, אלא לשינוי מכאן ולהבא של רישום הנכסים וזאת על בסיס צו ירושה או צו קיום צוואה בעניינו של היורש שהיה כעת ל"מוריש" בזכות עצמו.

כך הדברים הן על פי דין תורה והן על פי חוק הירושה:

על פי דין תורה:

"סדר נחלות כך: מי שמת – בנו יורשו. לא נמצא לו בן – רואים אם יש לבן

זרע, בין זכר בין נקבה עד סוף כל הדורות, עומד במקומו ויורש הכל [...]"

(שולחן ערוך חושן משפט הלכות נחלות סימן רעו סעיף א)

הירושה נקבעת בעת פטירת המוריש, אם באותה עת יש למוריש בן – בנו יורשו, רק אם אין למוריש בן באותה שעה – היינו שהיה למוריש בן אלא שהלה מת כבר – רואים אם יש לבן זרע.

לא סמנטיקה בלבד יש כאן אלא הבדלי מהות: יש אף הבדלים בין דינו של נכד היורש את סבו במקומו של אביו לבין היורש מאביו את הנכסים שירש מן הסב (וכדומה): הראשון אינו נוטל פי שניים – אם היה אביו בכור – שכן אביו לא ירש את הנכסים ולא היו אלא "ראויים" לו, השני – יורש את חלק הבכורה שירש אביו מן הסב; ועוד.

ועל פי חוק הירושה:

"ילדו של מוריש שמת לפניו והשאיר ילדים – הילדים יורשים במקומו, ועל

דרך זו יורשים ילדים של כל אחד מקרובי המוריש שמת לפניו [...]" (סעיף 14

(א) לחוק הירושה)

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ילדו של מוריש שמת לפניו דייקא – יורשים ילדיו במקומו, וזיקה קיימת בין הוראה זו אף להוראת סעיף 3(א) לחוק: "כל מי שהיה בחיים במות המוריש כשר לרשת אותו" – ילדו של מוריש שמת לפניו אינו כשר לרשת אותו וילדו שלו יורש את המוריש במקומו.

ילדו של מוריש שמת לאחריו – אין ילדיו יורשים במקומו אלא הוא יורש את מורישו והם יורשים אותו.

כאן, שלא כבדין תורה, אמנם אין הבחנה בתוצר הסופי בין נכד היורש את סבו לזה היורש מאביו את שירש מן הסב, אך במקרים אחרים קיימת הבחנה בין היורש את מורישו של מורישו במישרין לבין היורש את שירש מורישו ממורישו שלו וכפי שמפרט המשכו של החוק (סעיף 14 (א) לחוק הירושה, סיפא): "הוראות אלה לא יחולו כאשר המוריש בן זוג וכן הורים [...] כאמור בסעיף 11(א) [...]" – מוריש שהותיר בן זוג והורים חולקים ההורים ובן הזוג בעיזבון (סעיף 11 (א)(1) לחוק) ולכשיפטרו ההורים – יירשום יורשיהם, אך אם בעת מות המוריש לא היו הוריו בין החיים אין יורשיהם יורשים את חלקם – מחצית העיזבון, אלא אך ורק שלישי ממנו (סעיף 11(א)2)).

זאת ועוד, ובלי לבחון האם הייתה לאמור להלן השלכה בעניין שלפנינו: אחד מיורשיו של אדם יכול להסתלק מירושתו לטובת ילדו אחיו או בן זוגו של המוריש, אם עשה כן ואחר כך מתו הללו – יירשו יורשיהם גם את החלק שבו זכו מכוחה של ההסתלקות, אך אין יורש יכול להסתלק לטובת אדם שאינו אחד מאלה (סעיף 6(ב) לחוק הירושה) – לרבות לטובתו של יורש של אחד מאלה. במקרים כאלה יכול להיווצר שינוי בין ירושת נכד – שאביו מת בחיי הסב – מסבו שאינה יכולה לגדול מכוח סילוק של יורש אחר של הסב, לבין ירושתו מאביו את שירש מסבו.

אפשר כי להבדל זה – בין ירושת מורישו של המוריש במישרין לבין ירושת מה שירש המוריש ממורישו שלו – יש השלכות גם לענייני מיסוי. לא בחנו את הוראות החוק ותקנות המס בהקשר זה בכלל וביחס למקרה שלפנינו בפרט, אך הדעת נותנת כי ייתכנו הבדלים וברי כי לבד מכך שאין מקום לשינוי צו ירושה באופן שאין לו בסיס חוקי, לכל מטרה שהיא, זהירות יתרה צריכה להינקט משינוי שאפשר שיש בו כדי לסייע או לגרום – ולו שלא במתכוון – להטעיה של רשויות המס.

סוף דבר, צו הירושה שניתן יעמוד על מכונו, יורשיו של מר [מ'] יירשו את שירש הוא ממר [פלוגני], על פי צו הירושה שניתן בעניינו של מר [מ'] ולא על בסיס תיקון צו הירושה שניתן בעניינו של מר [פלוגני].

החלטה זו ניתנת לפרסום בהשמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום ד' באייר התשע"ז (30.4.2017).

הרב שלמה שטסמן – אב"ד